

Vischnaunca Tujetsch
Gemeinde Tujetsch

Invitaziun

12. Radunonza dil cussegl da vischnaunca

dil trienni 2014/2017

mesjamna, ils 25 da november 2015, allas 20.00 uras,
ell'aula dalla casa da scola a Sedrun.

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 11 dils 04-11-2015
3. Revisiun parziala dalla planisaziun locala e dalla lescha da baghegiar
– formaziun finala piazza d'installaziun NEAT
4. Moziun cussegliera Gelgia Deplaz: Punt pendent a Sumsassi
5. Orientaziuns
6. Varia

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Beat Roeschlin

Menader center communal
Lucas Collenberg

Vischnaunca Tujetsch
Gemeinde Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2014/2017

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 11-2014/17 dils 4 da november 2015

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 11/2014/17 dils 4 da november 2015

allas 20.00 uras entochen allas 21.30 uras ell'aula dalla casa da scola a Sedrun

Presidi:	René Epp	
Actuar:	Lucas Collenberg	
Dumbravuschs:	Sep Aluis Monn e Severino Solèr	
Presents:	11 cusseglierAs, total 11 votantAs (absolut pli 6)	
Aspectaturs:	15	
Cusseglers:	Armin Albin, Rueras Arno Berther, Surrein Marc Berther, Sedrun Otto Curschellas, Sedrun Gelgia Deplaz, Rueras Michel Deragisch, Sedrun	René Epp, Sedrun Christian Gieriet, Sedrun Sep Aluis Monn, Gionda Josi Russi, Sedrun Severino Solèr, Cavorgia
Suprastonza:	Beat Roeschlin, president communal André Schmid, genau Renato Decurtins, genau	Mario Hitz, genau Christian Albin, genau
Cumission da gestiu:	Guido Friberg, Sedrun Norbert Vinzens, Sedrun	Toni Monn, Rueras
Perstgisas:	Diego Curschellas, cussegl Franco Curschellas, cussegl	

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 10 dils 26-08-2015
3. Preventiv 2016
 - a) Vischnaunca Tujetsch
 - b) Bogn Sedrun
 - c) Fixar il pei da taglia per igl onn 2016
 - d) Fixar il pei da taglia sin schischom per igl onn 2016
4. Mesiras per quietar il traffic a Tschamut - credit
5. Postulat René Epp: Ademplier il contract da servitud denter la vischnaunca Tujetsch e la Andermatt-Sedrun Sport AG ed il „Memorandum of Understanding“
6. Orientaziuns
7. Varia

1. Tractanda Avertura

La 11. radunonza dil cussegl da vischnaunca dil trienni 2014/2017 vegn aviarta entras il president René Epp cun beneventar tuts presents.

Ils cusseglers Diego Curschellas e Franco Curschellas han schau perstgisar. Ils suppleants Armin Albin e Marc Berther ein presents.

Plaid d'introducziun dil president René Epp:

Sco emprem lessel jeu engraziar cordialmein per il grond sustegn ch'jeu haiel survegniu allas elecziuns naziunalas. Jeu haiel propi giu fetg grond plascher ed en special haiel jeu giu tschaffen dil grond sustegn ell'atgna vischnaunca, mo era ellas vischnauncas vischinontas ella Cadi resp. ell'entira regiun Surselva. Vies sustegn ha denter auter contribuì al success che la giuvna PCD dil Grischun astga cun 5'328 vuschs era uonn puspei senumnar la pli ferma partida giuvna el cantun Grischun. Il bi effect secundar ei che mia persuna ha contonschiu il meglier resultat da tut las candidatas giuvnas e tut ils candidats giuvens egl entir cantun Grischun. Quella confidonza demussada enviars mia persuna dat curascha ed animescha mei da vinavon luvrar cun tutta forza per il beinstar communal, regional e cantunal. Per quei grond sustegn aunc inagada in cordial e sincer Dieus paghi.

Era nies candidat fetg versau en Surselva – numnadamein Martin Candinas – ei vegnius reelegius cun in resultat excellent. Ella Surselva e cunzun ella Cadi ha Martin survegniu sustegn cumplein. Cun sia politica raschuneivla ha el denton era gudiu immens grond sustegn el rest dil cantun Grischun – quei demuossa il resultat contonschiu da bunamein 22'000 vuschs. Pia astgein nus esser fetg loschs d'astgar haver aschia ina personalitad eifer nossas retschas. Ina persuna acceptada che s'engascha cun plein anim, perseveranza e grond plascher per nies cantun e nossa regiun. Deplorabel dat ei buca massa persunas giuvnas cun quei engaschi sco Martin Candinas demuossa di per di. Denton exact da quellas persunas duvrassen nus en nossa regiun – oz pli che mai.

Nus duvrein exnum era puspei dapli persunas ch'ei innovativas, che han iniziativa privata, che ughegian magari zatgei e tschappan en quei cun tschaffen ed entusiassem, che realiseschan ideas e siemis en lur contuorn ni ella regiun. Mantener vinavon certas tradiziuns e certs usits en in vitg ei medemamein da grond'impurtonza. Per la basa da tut quei – las schinumnadas cundiziuns da rama – ei la vischnaunca responsabla, pia era nus - il Cussegl da vischnaunca.

Per quei ei vegn buca pli sempel per nossa vischnaunca e per la regiun. Il futur porta massa sfidas. Per nossa regiun e cunzun per nossas pintgas vischnauncas vegn ei adina pli e pli grev da serescuder e tener petg alla tendenza centralistica dil cantun. Cun la nova refuorma dil territori che va en vigur cun igl emprem da schaner 2016 vegn quella tendenza aunc rinforzada. Ei dat beingleiti negins cumins pli. La regiun Surselva cun sia suprastonza e siu parlament ei historia. Tradiziuns e bunas structuras existentas vegnan sligadas. Novas organisaziuns neschan. Nus tuts essan pia sfurzai, sche nus vulein ni buca, dad ir cun il temps – da mirar da buca piarder il tren.

Il davos uost ei il rapport davart il svilup economic da nies cantun vegnius tractaus el Cussegl Grond. Il resultat per las regiuns ei buca fetg empermettonts: Ina pli ferma promoziun dall'economia ellas regiuns periferas ha il parlament negligiu. Ed era la promoziun da singuls menaschis ei vegnida abolida. "Ei vala pigl entir cantun las medemas cundiziuns – tuts seigien da tractar tuttina", quei ei momentan la devisa dalla gronda part dallas deputadas e dil deputai dil Cussegl Grond. E quei, schegie che nus vivin ella periferia ed havein consequentamein tut autras cundiziuns da rama. Per numnar cheu mo in exempel: Nossas colligiaziuns da vias e viafier san ins buca cumparegliar cun quellas dil centers. Sche quels ed ulteriurs gronds disavantatgs san buca vegnir cumpensai zaco auter, sche han ils centers – p.ex. tier

fatschentas che vulan secasar el Grischun – adina in avantatg enviers la periferia. Ins sa en general constatar che la solidaritad eifer nies cantun cun las regiuns periferas pitescha momentan schon empau. E quei ei buca mo tschontschas, quei ei effectiv aschia. Suenter astgar seser varga in onn el Cussegl Grond ei quei sentiment schizun aunc carschius. Massa, sche buca quasi tut las decisiuns dil parlament cantunal ein numnadamein idas claramain ni cnap encunter ni per disavantatg dallas regiuns. Jeu vi mo far endamen cheu la decisiun dalla scola d'informatica a Glion. Per las regiuns vegn ei pli e pli grev - era la situaziun dalla scola media a Ftan en l'Engiadina bassa ha illustrau fetg bein las sfidas futuras che las regiuns periferas han. Era el turissem vegnan las sfidas buca pli pintgas. Il cuors digl EURO ei in tema permanent e las pernottaziuns egl entir Grischun van cuntinuadamein anavos.

E tgei pomai fagein nus sisum la Surselva? Detg cuort e bein: Nus sefatschentein inagada dapli cun nos cumbats interns enstagl da communablamein anflar bunas sligiazions per in svilup durabel. Quei ch'ei schabegiau il davos miez onn – cun plaids mudests – ei stau tut auter che buna reclama per nus e per nossa regiun. Anzi, cun artechels sco “Parolinis Brief zwingt Tujetsch in die Knie”, “Turbulenzas e midadas”, “Noch weiss man nicht, wie es weitergehen soll”, “Sedrun Disentis will jetzt Verträge kündigen”, “Mustér e Tujetsch ston collaborar” ni “anavos sil punct da partenza” fagein nus mo grev a sesez la veta. Quellas lingias grassas han bein procurau per dabia discussiun en vischnaunca, ella regiun sco era egl entir cantun. E nus savein aunc ditg tertgar che tut quei mondi mo tier a nus zatgei, ignorar auters meinis ni manegiar che auters vesan tuttina buca tgei turbulezas che nus havein sisum la Surselva. La verdad e realitad ei tonaton tut in'autra: E cheu lessel jeu mo far attents che schizun dus cussegliers guvernativs han puntuau clarmain lur meini tier nies agir. In ha manegiau ch'ins stoppi collaborar pli stretg in cun l'auter e l'auter ha schizun stuiu intervegnir cun in scriver. Quei irritescha schon empau e fa cunzun era patertgar suenter. Che la “fusiun turistica” cun Andermatt ha buca funcziunau ei ina caussa, ch'ins ha denton - avon che esser segirs ed oravontut era avon che haver contactau ils agens partenaris - abdicau il contract cun Sedrun Mustér Turissem ei stau in fatg malponderau e buca suandabel. Ussa aunc vuler presentar al Cussegl da vischnaunca in preventiv ella sparta turissem aschi different enviers ils onns precedents e quei senza argumentaziun ei tgunsch stau memia bia dil bien. Jeu sundel da principi dil meini che la politica ha buca da semischedar el turissem, cunzun buca ell'operativa. Lezza cumpetenzaschai els mauns dallas organisaziuns turisticas. Quei che las vischnauncas san denton far ei scaffir bunas cundiziuns da rama per fatschentas ni investurs che vulan secasar en nossa vischnaunca. Cun ina buna planisaziun dil territori ed in intelligent uorden da zonas ein el futur attractivs areals cun bunas structures en cumbinaziun cun il turissem segirmein pusseivels (p.ex. cun il bogn e Wellness ni la nova pendiculara encunter Mustér che vegn speronza gleiti sin tractanda).

Nossa regiun ha potenzial – da gliez sundel jeu perschuadius. Communablamein stuein nus nezegiar quei potenzial. Finalmein metter igl hosp el center e calar cun da dar la cuolpa in a l'auter perviadad ina u l'autra caussa. In cun l'auter ei la devisa e lu ei era la spereonza puspei cheu che tut semovi tuttina aunc tiel bien. Pertgei mo ensemen essan nus fermes.

2. Tractanda Approbaziun dil protocol nr. 10 dils 26-08-2015

Il protocol nr. 10 dils 26-08-2015 vegn approbaus unanimamein.

3. Tractanda Preventiv 2016

Il president dil cussegl da vischnaunca fa attent sil scriver ch'ils cussegliers han retschert da Sedrun Mustér Turissem (SMT) concernent il preventiv (sparta turissem) e fa in cordial beinvegni al president da SMT, Curdin Brugger.

President communal:

Alla suprastanza communal ei vegniu communicau ch'il cussegl da vischnaunca hagi, a caschun d'ina preseduta, decidiu da renviar il preventiv. Per quei motiv vegn ei desistiu sin ulteriuras explicaziuns tiel preventiv.

Guido Friberg, president cumissiun da gestiun:

Nus havein intervegniu oz ch'ils cussegliers ni ina part da tals han en in inscunter gia decidiu da proponer da renviar il preventiv presentau. Nus selubin da tuttina presentar oz nos patratgs ed engraziein per l'attenziun.

Sco usitau havein nus tractau il preventiv dalla vischnaunca Tujetsch e dil Bogn Sedrun pigl onn 2016 en nies gremi e silsunter en ina seduta comunabla cun la suprastanza communal. Las informaziuns introductivas el messadi cuntegnan ina gronda part dils temas che nus havein discussiunau cun la suprastanza communal.

Il preventiv da vischnaunca siara cun in avanzament ed in cashflow biont pli mudests en cumparegliaziun culs onns vargai. D'ina vart restan las expensas semeglient aultas sco ils onns vargai, da l'autra vart ein las entradas sereducidas en consequenza dallas activitads economicas pli pintgas. Facturs ch'influenzeschan il preventiv 2016 ein la terminaziun dallas lavurs dalla Neat, las consequenzas dall'iniziativa che scamonda la construcziun da novas secundas habitaziuns, la nova lescha per la taxa da hosps e da turissem cun sia finanziaziun e sias prestaziuns sco era la nova ulivaziun da finanzas e la refuorma dil territori dil Grischun.

Il preventiv muossa che cullas prestaziuns ed expensas actualas ei in quen ulivau pusseivels, denton ei il spazi d'agir ord atgna forza senza generar novas entradas ni da metter accents da spargn restrenschi-us. Nus savein mo visar sin nos patratgs dils onns vargai. La vischnaunca duei exequir ses pensums cun effect ed efficienza, tenor basegns surluvrar las estructuras politicas ed organisatoricas e trer a néz tuttas sinergias pusseivlas. Aschia sa la vischnaunca porscher cundiziuns da rama attractivas e prestaziuns e survetschs da qualidad e finanziabels.

Quei tut nezegia denton pauc, sche mintgin da nus, convischina e convischin, secuntenta cul vargau e selai adina sils auters ni la finala sil maun public. Senza iniziativa ed engaschi da mintgin e senza respect e sustegn vicendeivel dat ei negin svilup en negina fuorma.

Quei vala era per la situaziun malcuntenteivla ella collaboraziun dil turissem. Nus essan dil meini ch'ils problems actuals e las differenzas da meini ston vegnir sligiai denter ils responsabels vid la meisa rouda e buca silla via publica, buca sur la pressa ed era buca sur auters gremis. La visada dil contract ei buca stada encunter la collaboraziun, mobein per tschentar quella sin ina nova basa. La finamira ei per tuts la medema: in turissem ferm e prospereivel. Leutier drova ei ord nossa vesta per la destinaziun in directur cun engaschi cumplein che remplazza la sligiazion d'in menader sin basa da mandat en temps parzial. Da quei fatg negin che tschontscha. Quei model ei staus previus sco sligiazion intermediara e buca sco sligiazion definitiva.

Ils daners budgetai ella sparta turissem restan en mintga cass per siu intent, independent dalla sligiazion da collaboraziun che vegn la finala anflada. Per quei motiv giavischein nus, el cass che midadas ein giavischadas, da prender oz quella responsablada e buca cun renviar il preventiv.

Il preventiv dil Bogn Sedrun ei cumparegliabels culs onns precedents. La purschida actuala effectuescha la situaziun sco presentada. La damonda setschenta adina puspei co finanziar el futur quella purschida attractiva per ils indigens e principalmein era per nos hosps.

Nus engraziein a tut tgi che s'engascha en in ni l'auter uffeci politic sco era a tuts emploiai da vischnaunca pigl engaschi en favur d'ina vischnaunca prospereivla.

Debatta d'entrada:

Cussegliaier Otto Curschellas:

Il turissem ei in'impurtonta petga economica ella Val Tujetsch ed aschia era in'impurtonta part dil preventiv. Suenter che la nova lescha da turissem ei vegnida acceptada stattan bia dapli daners a disposiziun. Igl augment ei considerabels. In effect positiv da quellas entradas ei la carta da hosps da questa stad, per la quala ei ha dau grond laud.

Cun la colligiaziun dils territoris da skis sigl Alpsu e la colligiaziun sur Cungieri cun Mustér eis ei nuot auter che logic ch'ins ha empruau da fundar in'organisaziun turistica sur tuttas treis vischnauncas, numnadamein Mustér, Sedrun ed Ursera. En quei grau sai jeu sustener cumpleinamein la suprastanza communal. Tgi ch'emprova buca enzatgei sa era buca reussir. Per differents motivs ha quella collabozaziun buca funcziunau. Ursera era aunc buca prompta resp. madira per far quei pass. Quei ei donn e da deplorar. Quei fuss stau ina buna caussa che havess purtau nus vinavon e havess tenor miu manegiar era sluccau las differenzas denter Mustér e Sedrun. Enzatgei ston ins veser: mo ensemen vegnin nus a sligiar ils problems e las sfidas dil futur.

Ed ussa tiel preventiv. Ella sparta turissem figureschan cefras ch'ei buca pli actualas e per mei grevas da capir. Tier certas posiziuns eis ei buca clar tgi che ha insumma pagau las prestaziuns, SMT ni la vischnaunca. Detg cun auters plaid ei il preventiv per la sparta turissem relativ nunsurveisevels. Entochen che la cunvegna da prestaziun cun SMT ei buca avon maun ed ins sa buca exact tgei summa che SMT retscheiva e tgei mieds che restan alla vischnaunca, ei il preventiv buca cumplets. Per quei motiv duei il preventiv vegnir tractaus pér cu la cunvegna da prestaziun ei decidida.

Cussegliaier Severino Solèr:

Avon biabein in onn ha la populaziun da Tujetsch e Mustér giu da decider davart la nova lescha da turissem. Quei ha dau bia da discussiunar, mo la finala ei l'oppiniun ch'il turissem drovi dapli mieds finansials semessa atras. Vid quella decisiun ein grondas aspectativas stadas ligiadas. Ins ha spitgau da saver muentar enzatgei per nossa petga economica la pli impurtonta. In onn pli tard ston ins denton constatar che la confidanza ch'il pievel ha dau cun acceptar dapli entradas per il turissem ei in mantun scalgias.

Sco cusseglier hai jeu meinsvart mo saviu furschar ils egls davart il far e demandar da certs exponents, seigi dil turissem mo era dalla politica dallas vischnauncas pertuccadas. Co eis ei pusseivel che tons exponents, numnai experts en turissem e comunicaziun, ein da negin temps stai habels da calmar la situaziun e procurar per ina lavur che mereta il predicat professiunal.

Il schischuri ei cumplets e la situaziun ei oz onz mendra che avon in onn. Per mei dat ei el mument mo duas realitads en quella caussa. Dad ina vart eis ei suenter la canastra dad Andermatt-Ursera Turissem clar ch'ei dat en quella direcziun per ils proxims onns negina destinaziun comunabla. Da l'autra vart accepta la Regenza dil cantun Grischun negina separaziun da Mustér e Sedrun.

Cun quellas ponderaziuns hai jeu studegiu il preventiv avon maun e stuiu constatar che quellas realitads ein buca risguardadas sut il tetel turissem. Forsa ha il temps muncau per far correcturas en caussa, ei gie la disdetga d'Ursera buca aschi lunsch anavos. Tractar in preventiv ch'ei buca sil stan actual fa ord mia vesta denton negin senn.

Perquei fetschel la suandonta proposta:

Dar anavos il preventiv alla suprastanza communal cun l'incumbensa da surluvrar la sparta turissem e procurar aschia per trasparenza co igl agir duei esser el futur.

Cusseglier Arno Berther:

Igl ei stau da spitgar ch'il focus dalla discussiun seigi sin il turissem. La finala settracta ei dalla sparta che ha fiers grondas undas il davos temps, e quei buca el senn positiv.

Per il turissem ein SMT, las vischnauncas ed ils purtaders da prestaziun responsabels. Quella collaboraziun funcziuna denton buca, quei ch'ei era veseivel ord il preventiv ed il scriver das SMT al cussegl da vischnaunca. Il preventiv per la sparta turissem cunterfa alla lescha da turissem. Sch'il cussegl da vischnaunca approbescha quei preventiv va el in'otra via che previu ella numnada lescha. Ni il cussegl da vischnaunca ni la suprastanza communal ein cumpetents da far quei. Vitier vegn ch'igl ei vegniu communicau da vuler colaborar cun Mustér. Il preventiv plaida denton in auter lungatg.

Il cuntegn dil scriver da SMT al cussegl da vischnaunca ei buca diltut fallius. Igl ei denton disturbont che SMT sedrezza al cussegl da vischnaunca enstagl da discussiunar ils problems cun la suprastanza communal. Igl ei buca il pensum dil cussegl da vischnaunca da semischedar en talas caussas. SMT ha da far turissem e buca politica. Da l'otra vart spetga SMT era che la vischnaunca semischeidida buca els fatgs turistics. Il cussegl da vischnaunca ei era prudents avunda da giudicar sez il preventiv e prender las mesiras necessarias sche quei ei indicau. SMT e las suprastanzas communalas han l'obligaziun dad elavurar ina cunvegna da prestaziun e silsunter turnar ad ina lavur professiunala. Quei ei lur pensum. Il pensum dil cussegl da vischnaunca ei ademplier entras buca entrar ella tractaziun dil preventiv avon ch'ils pensums da casa (cunvegna da prestaziun) ein buca fatgs. Pretendida ei buca mo la suprastanza communal mobein era SMT. En quei senn sai jeu sustener la proposta da cusseglier Severino Solèr.

Cusseglier Josi Russi:

Il turissem ei fetg impurtonts per nus tuts. Perquei sa ei buca esser tuttina a nus tgei che schabegia en quei sector economic. Direct ni indirect essan nus numnadamein tuts per 100% dependents dil turissem. La situaziun actuala ei buca cuntenteivla, seigi quei per SMT, per la vischnaunca, per la regiun (Ursera) e per ils hosps. Ei vala ussa buca d'encurir culponts mobein d'anflar sligiazions. Ils responsabels ston ussa secunvegnir davart ina cunvegna da prestaziun. Jeu sai perquei sustener la proposta da dar anavos il preventiv. El rom dalla cunvegna da prestaziun sto era il pensum da lavur dil directur da SMT esser in tema. In pensum da 40% tonscha buca per menar in'organisaziun turistica sco quei stuess esser. Medemamein basegna ei in clar carnet da duers per il directur. Sunter in temps cun in directur sin basa da mandat vala ei ussa d'encurir ina sligiazion definitiva.

Cussegliera Gelgia Deplaz:

La suprastanza communal ha buca abdicau la collaboraziun cun SMT senza haver ponderau bein quei pass. Ils davos onns ein biaras persunas dil fatg sefatschentadas cun SMT, senza vegnir in pass vinvon. Ussa dat ei la caschun da far ina nova entschatta. Ei basegna ina collaboraziun denter Sedrun e Mustér. Medemamein vala ei d'encurir la collaboraziun cun Ursera. Ei nezegia nuot dad encurir culponts per la situaziun actuala. Impurtont ei ch'ins secunvegna davart ina cunvegna da prestaziun per saver ir comunablamein el futur. Il preventiv duei vegnir tractaus cu la cunvegna da prestaziun ei avon maun. Las entradas ord la lescha da turissem ein fetg aultas, quei ch'ei era vegniu reclamau a caschun dalla tractaziun dalla lescha. Igl ei da sperar che las taxas vegnien impundidas per bunas purschidas, sco quei ei stau il cass la stad 2015. Dil reminent ha la suprastanza communal procurau che certas purschidas en Tujetsch vegnien integradas ella carta da hosps.

Votaziun davart la proposta da cusseglier Severino Solèr:

Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da dar anavos il preventiv alla suprastanza communal cun l'incumbensa da surluvrar la sparta turissem.

4. Tractanda Mesiras per quietar il traffic a Tschamut - credit

Gerard André Schmid:

La situaziun da traffic el contuorn dil vitg da Tschamut ei enconuschenta. Plinavon meina la senda neu da Selva sur la via principala atras il vitg da Tschamut. Entras ils 4 camps da giuvenils, 1 hotel e las numerusas habitaziuns da vacanzas vegn la senda frequentada intensivamein. Ils conflicts denter ils pedunzs ed il traffic sin via pertuccan ils suandonts puncts:

1. Senda da Selva che meina giusut la caplutta sur la via principala:
In liug fetg malsegir, cunzun per il traffic engiuviars ch'ei buca surveseivels e caschuna aschia in grond prighel.
2. Tschamut ei il sulet vitg en vischnaunca sper la via principala senza in passapei. Ils pedunzs han aschia negina orientaziun e semovan empau dapertut, pia da mintga vart dalla via.
3. La senda che meina giu dalla staziun da Tschamut meina direct sper il hotel Rheinquelle silla via principala. In liug nunsurveseivel ed aschia era fetg malsegir.
4. El vest dil vitg da Tschamut ha ei ina liunga grada che finescha pér el vitg cun ina curva malsurveseivla. Savens ei il tempo dil traffic el vitg aunc ordeifer dalla limitaziun, pia sur 50 km per ura. Ensiviars eis ei aschia ch'ins vesa gia baul la grada ed augmenta immediat il tempo. Sin quei tschancun sesanfla la terrassa ed ina piazza da giug dil hotel Rheinquelle. Ils hospes semovan savens denter la casa "La Siala" ed il hotel e traverseschan aschia adina la via. Igl ei mo pli ina damonda dil temps tochen ch'ins vegn cunfruntai cun in accident.

Ord vesta dalla vischnaunca e dils vischins da Tschamut ein quei ils gronds prighels dalla situaziun da traffic a Tschamut. La vischnaunca ei obligada d'intervegnir e prender mesiras per megliurar la situaziun.

Gia igl onn 2011 ha giu liug ina uatga cun ils responsabels dil Uffeci da construcziun bassa dil cantun sco era dalla polizia cantunala. Per saver realisar ina passadi da pedunzs (Zebrastreifen) drovan ins in tschancun da minimal 110 m (55 m sin mintga vart). La situaziun a Tschamut lubeva buca il passadi giavischau. La suletta pusseivladad per in passadi sur via principala vi ei sedada avon l'entrada dil vitg da Tschamut, el vest. La vischnaunca ha suttamess al cantun (Uffeci da construcziun bassa) ina damonda corrispudenta. Surprendentamein ei l'emprema posiziun dil cantun stada negativa cun visar sin las leschas vertentas.

En in discuors persunal cun il cusseglier guvernativ dr. Mario Cavigelli hai jeu fatg valer nos interess per megliurar la segirtad dil traffic plaun a Tschamut. La vischnaunca seigi era stada cooperativa tier la planisaziun dallas gallarias a Tschamut e spetgi encuntercomi era ina certa beinvulientscha davart il cantun. Il cusseglier guvernativ ha giavischau tut ils acts avon maun e sincerau da vuler segidar en caussa. La sorpresa ei stada gronda cura che nus havein retschert in per dis sissu in telefon dil prem-inschignier cantunal Heinz Dicht. Igl inschignier ha informau nus tgei che la vischnaunca stoppi far ed era sincerau ch'il cantun sustegni nus en nossas stentas.

Ussa havein nus in project sin meisa cun differentas mesiras per quietar il traffic a Tschamut. Ils 15 d'october 2015 ha la regenza approbau il project e concediu ina contribuziun dil cantun da 45% vid ils cuosts dall'insla e dil passadi sur la via principala. Quei fa ina summa da maximal frs. 62'250.00 (45% da frs. 145'000.00).

Alla suprastanza communal ei vegniu ad ureglia ch'il cussegl metti en damonda la necessitad dalla senda. Ins savessi gie nezegiar la via che meina sin la staziun. Ord differents motivs ei quei buca pusseivel:

1. Tier las mesiras da quietar il traffic a Tschamut ha il cantun pretendiu in concept da mesiras. Sper il traffic motorisau pertucca quei cunzun ils pendunzs – pia il traffic plaun. Ella disposiziun dil cantun eis ei menziunau sut punct 2: "Der Bau der Anlage hat genau nach dem genehmigten Projekt zu erfolgen." Ina midada tier la senda havess per consequenza ch'il project fuss buca lubius.
2. Ils pedunzs che vegnessen giu dalla via dalla staziun contonschessen la via principala en in liug puspei malsurveseivel dalla vart ensiviars. La lunghezia necessaria ei buca dada. Plinavon ei in passadi mo eifer dil vitg pusseivels. Ins stuess aschia prolunghir il tschancun dalla via eifer dil vitg. Quei vegn per il cantun buca en damonda perquei che quei tschancun ei buca habitaus (neginas casas). Plinavon fuss quei in grond disavantatg per la vischnaunca. Eifer dils vitgs sto la vischnaunca numadamein surpender ina gronda part dil manteniment e la rumida da neiv.
3. Naven dall'entrada sin via principala tochen tier l'insla stuess ins erreger in passapei. Quei ei era ina causa fetg difficila pervia dallas pallius sur via.

Vus veseis, nus havein veramein examinau tuttas pusseivladads. Sper il biro d'inschignier Cavigelli ein era igl Uffeci da construcziun bassa, la polizia cantunala e la vischnaunca stai involvai. Il project ei vegnius surluvraus ed adattaus pliras gadas.

A vesta dallas midadas dalla lescha da vias eis ei impurtont da saver instradar immediat la realisaziun per buca stuer desister dallas contribuziuns dil cantun.

Ils vischins da Tschamut ed era Selva, cunzun ils locataris ed ils direct pertuccai, la famiglia Armin ed Iris Giossi, spetgan gia dapi onns sin ina megliur en causa. Igl ei nuot auter ch'endretg che las usitadas mesiras per quietar il traffic san era vegnir realisadas a Tschamut. Lein prender enta maun quei impurtont project avon che nus vegnin confruntai cun in accident.

Per buca stuer prender alla fin aunc inagada il plaid lessel nezegiar la caschun d'engraziar al cantun, cunzun a nies cusseglier guvernativ dr. Mario Cavigelli, agl Uffeci da construcziun bassa sco era alla polizia cantunala (partiziun tecnica da traffic) per il sustegn e la fritgeivla collaboraziun.

Buca emblidar lessel era ils convischins dils uclauns da Tschamut e Selva. Ils mulins dalla politica mulan plaun, gie per part fetg plaun ed ei drova veramein ina gronda purziun pazienza e perseveronza. Per-suenter lessel engraziar e selegrel gia oz sin l'inauguraziun dallas mesiras per quietar il traffic a Tschamut.

Discussiun:

Tenor cusseglier Sep Aluis Monn settracta ei en general d'in bien project. Il niev tschancun dalla senda neu dalla staziun ei tenor el denton buca necessaris. Quella senda meina per part atras ina palliu e vegn buca nezegiada, damai ch'ils pedunzs vegnan a far diever dalla via. Cun desister sin quella senda sa vegnir spargnau cuosts da manteniment e da clauder ora. In'opziun fuss da menar la senda existenta ella via dalla staziun.

Tenor gerau André Schmid vegn la senda naven dalla staziun Tschamut frequentada bein. Perquei eis ei buca pusseivel da sligiar si quella. Cun il niev tschancun vegnan ils pedunzs canalisai tier il passapei che meina sur la via principala. Quei ei pusseivel malgrad la palliu en quei liug. El cass ch'ils pedunzs vegnan menai sur la via dalla staziun sedat in prighel cu els vegnan tier la via principala. Quei corrispunda buca al project ch'ei vegnius approbaus dil cantun.

Cusseglia Severino Solèr ha simpatia per l'idea da Sep Aluis Monn da menar la senda existenta ella via dalla staziun. El metta en damonda il diever dil niev tschancun previu, tonpli ch'ils pedunzs che vegnan neu dil pass Alpsu fan diever dalla via e buca dalla senda.

Tenor genau André Schmid fa ina colligaziun cun la via senn, supplementaramein tier la senda previda.

Cusseglia Gelgia Deplaz sa era sustener ina colligaziun cun la via dalla staziun. Igl ei numnadamein grev da canalisar ils pedunzs sin il niev tschancun previu. Probabel vegness ei tuttina fatg diever dalla senda veglia. Cusseglia Marc Berther parta quei meini.

Tenor genau André Schmid vegn giudicau el liug sch'ina colligaziun cun la via dalla staziun ei pusseivla. Sche gie, vegness fatg vid il rest dalla senda mo il pli necessari.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca conceda unanimamein in credit brut da frs. 185'000.00 per las mesiras per megliurar la segirtad dil traffic a Tschamut.

5. Tractanda Postulat René Epp: Ademplir il contract da servitud denter la vischnaunca Tujetsch e la Andermatt-Sedrun Sport AG ed il „Memoran-dum of Understanding“

Damai ch'el ei pertuccaus dalla tractanda surdat il president René Epp il presidi al vicepresidente Otto Curschellas.

Cusseglia René Epp:

Igl ei stau impurtont d'inoltrar il postulat avon rodund in onn per suttastrihar l'impurtonza dil contract da servitud denter la vischnaunca e la ASS. Per l'extendida posiziun dalla suprastanza communal engraziell jeu.

Punct 1:

La risposta cuntenta. Il delegau dalla vischnaunca duei denton veramein s'engaschar per ils interess dalla vischnaunca, en special che las cumpras succedien ella val e buca ella bassa.

Punct 2:

Igl ei positiv che la suprastanza communal sustegn ina pendiculara d'apport da Sedrun el territori da Mustér. Il Tgom ei ina buna purschida da stad, alla quala la ASS ei obligada. Consequentamein stuess era la finanziaziun succeder entras la ASS e buca entras la vischnaunca resp. entras taxas da hosps.

Punct 3:

Igl ei impurtont ch'ils menaschis indigens vegnien risguardai tier cumpras ed incaricas. Il delegau dalla vischnaunca duei procurar che quei seigi il cass.

Punct 4a:

Il prospect d'unviern dalla ASS ei gia bia megliers che tal digl onn vargau. Quei che displai ei denton ch'ei vegn luvrau cun in niev logo "Sedrun an der Rheinquelle" enstagl cun il logo actual "Disentis Sedrun an der Rheinquelle". Cunzun era a vesta dalla destinaziun turistica communal Sedrun-Mustér-Andermatt.

Punct 4b:

Ina cuminonza da tariffas dallas duas societads da pendicularas vegn sostenida dalla suprastanza communal, quei ch'ei fetg impurtont. Ils signals muossan ella dretga direcziun.

Gerau Renato Decurtins:

La ASS ei tenor il contract da servitut obligada ad ina purschida da stad. Igl ei denton stipulau negliu che quella purschida hagi da succeder gratuitamein. La pendiculara dil Tgom ei vegnida integrada la stad vargada ella carta da hosps. Enstagl ch'il hosp ha pagau pil diever, ei la finanziaziun succedida entras las taxas da hosps, sco tier autras purschidas era.

El prospect d'unviern dalla ASS ei ina gronda part dalla purschida da Sedrun vegnida integrada. Per quei motiv ei vegniu luvrau cul logo "Sedrun an der Rheinquelle". Era el prospect dallas Pendicularas Mustér ein las purschidas da Sedrun buca integradas. Dil reminent fan era las Pendicularas da Mustér diever dil logo "Disentis an der Rheinquelle" en lur prospects, senza menziunar il plaid "Sedrun".

Il cussegl d'administraziun semischeda buca en caussas operativas. Il cussegl d'administraziun sefatschenta oravontut cun damondas strategicas ed ha sin quella via denterauter incaricau la direcziun d'examinar mesiras da spargn. En general ei il squetsch finanziel gronds. Per quei ei l'influenza dil delegau sin la cumpra da rauba e la surdada d'incaricas fetg restrenscheda. Tuttina less jeu menziunar en quei connex che differentas firmas indigenas han astgau exequir bialas incaricas pil project da signur Sawiris. Scadina fatschenta ei denton senza obligada da prender l'iniziativa enta maun, contactar ils responsabels e s'offerir per lavurs ni furniziuns da rauba.

In ulteriur aspect ei il contract da finanziaziun per la contribuziuns dalla confederaziun e dils cantuns che duess promover la colligaziun dils territoris da skis (8 miu. frs. a fond perdu, 40 miu. frs. emprest). Quei contract ch'ei vegnius suttamess alla ASS ei pulpius cun pretensiuns finanzialas fetg rigurusas. Ord mia optica sco banchier setracta ei d'in contract ch'ins suttametia ad in client il mument che la finamira da buca stuer conceder il credit ha dapli peisa che la voluntad da promover e segidar cun el.

6. Tractanda Orientaziuns

Neginas.

7. Tractanda Varia

Ils termins per las proximas radunonzas dil cussegl da vischnaunca ein fixai sils 25 da november 2015 e 9 da december 2015.

La cumissiun da verificaziun ha verificau il resultat dalla votaziun davart l'ovra hydraulica Val Giuv/Val Mila.

Il president René Epp siara la radunonza e giavischa tuts sin in sitg.

Actuar:
Lucas Collenberg

President:
René Epp

Vischnaunca Tujetsch
Gemeinde Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
01-2014/2017

Revisiun parziala dalla planisaziun locala e dalla lescha da baghegiar - formaziun finala piazza d'installaziun NEAT

Vischnaunca Tujetsch

Messadi

dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziada cussegliera
Stimai cussegliers

1. Situaziun da partenza

Il denterplazzal Sedrun dall'AlpTransit Gotthard AG (ATG) ei vegnius reglaus ella disposiziun davart l'approbaziun dils plans digl onn 1995. Tala ei vegnida relaschada entras il departament federal per traffic ed energia. Plinavon ei il plazzal vegnius risguardaus el plan directiv cantunal ed el plan da zonas dalla vischnaunca. El plan da zonas ei il territori pertuccau vegnius partius tier alla zona per la piazza d'installaziun. Quella zona ha aunc adina vigur legala.

In element central els documents tier la damonda per l'approbaziun dils plans digl onn 1995 ei il plan accumpignont per la tgira dalla cuntrada (Landschaftspflegerischer Begleitplan), el qual la formaziun ed utilisaziun dil territori pertuccau dalla piazza d'installaziun suenter la terminaziun dallas lavurs ei vegnida reglada. Denter auter ei vegniu empermess alla vischnaunca ina surfatscha el vest, cunfinont cun la zona da mistregn existentia. Quella surfatscha duei survir per engrondir la zona da mistregn.

Per l'avertura dil plazzal da lavur ei vegniu eregiu ina via naven dalla Via Cavorgia. Ella disposiziun davart l'approbaziun dils plans dils 24 d'october 1995 ei vegniu disponiu che quella via stoppi vegnir renaturalisada, nun ch'ella vegni lubida resp. approvada el rom dalla procedura cantunala.

La lingia da tensiun aulta dall'Axpo ei gia vegnida dislocada. Tala menava sur la surfatscha previda per l'engrondaziun dalla zona da mistregn, aschia che la surfatscha havess buca saviu vegnir surbaghegiada pervia dallas prescripziuns concernent ils radis nunionisonts (nichtionisierende Strahlen).

Ils 12 da zercladur 2014 ha l'ATG inoltrau agl uffeci federal per traffic il project da detagl per la formaziun finala dil plazzal da lavur, Las Rueras – Val Bugnei (part 1). La part 1 cumpeggia il territori el vest dalla Val Bugnei. Quella part ei era pertuccada da questa revisiun dalla planisaziun locala. La part egl ost dalla Val Bugnei (part 2) resta pil mument ella zona per la piazza d'installaziun.

2. Lescha da baghegiar – revisiun parziala

La revisiun dalla lescha da baghegiar pertucca l'aboliziun dallas zonas specialas ch'ei en connex cun il plazzal da lavur. Ei setracta dalla zona da habitar speciala (HS) (art. 24) e dalla zona da construcziun provisorial AlpTransit (AT) (art. 35). Quellas duas zonas vegnan abolidas.

Niev vegnan ina zona per il spazi d'auas (art. 33bis) ed ina zona per indrezs per la distribuziun d'energia (art. 31a) risguardadas ella lescha da baghegiar.

La zona per la piazza d'installaziun (art. 34) sa aunc buca vegnir abolida, damai ch'ella vala vinavon per la part 2, Val Bugnei – Tscheppa. Era igl artechel 36 dalla lescha da baghegiar (ulteriuras disposiziuns) sa vegnir aboliu per cu la part 2 ei vegnida surluvrada.

La cefra d'utilisaziun vegn definida da niev conform agl artechel 37a dall'ordinaziun davart la planisaziun dil territori (OPTGR). Corrispudentamein vegn la formulaziun digl artechel 14 dalla lescha da baghegiar adattada.

Sco pendenza ord il conclus dalla Regenza nr. 1182 dils 16 da december 2014 vegn igl artechel 10 alinea 1 (determinaziuns) adattaus. El medem conclus ha la Regenza sistiu la procedura d'approbaziun per la zona per preparaziun da gera (art. 43bis), entochen che la cumprova davart la segirtad d'inundaziuns ei avon maun e las zonas da prighel ein vegnidas adattadas. Omisduas caussas ein ussa avon maun, aschia che la zona sa vegnir approvada.

Adattaziuns lescha da baghegiar (marcau tgietschen):

Cuntegn

Cefra d'utilisaziun	art. 14
Zona da habitar speciala	art. 24
Zona per indrezs per la distribuziun d'energia	art. 31a
Zona spazi d'auas	art. 33 ^{bis}
Zona da construcziun provisoria dall'AlpTransit	art. 35
Zona per preparaziun da gera	art. 43 ^{bis}

Determinaziuns

art. 10

1 Il plan da zonas dalla vischnaunca cuntegn ils suandonts geners da zona e las suandontas determinaziuns:

a) Zonas da construcziun

- Zona dil vitg V (GS III)	art. 20
- Zona dil vitg augmentada VA (GS III)	art. 21
- Zona dil center ZC (GS III)	art. 22
- Zona da habitar H1 (GS II)	art. 23
- Zona da habitar H2 (GS II)	art. 23
- Zona da habitar H3 (GS II)	art. 23
- Zona da habitar H4 (GS II)	art. 23
- Zona da habitar speciala HS (GS II)	art. 24
- Zona per indigens ZI (GS II)	art. 25
- Zona mischedada M2 (GS III)	art. 26
- Zona mischedada M3 (GS III)	art. 26
- Zona da mistregn Mi (GS III)	art. 27
- Zona da hotels H (GS II)	art. 28
- Zona per baghetgs publics ZSP (GS II/III) graduaziuns mirar il plan	art. 28 LPTGR
- Zona per indrezs publics ZIP (GS II/III) graduaziuns mirar il plan	art. 28 LPTGR
- Zona per baghetgs pigns e stabiliments annexs ZS	art. 29
- Zona per surfatschas verdas ZV	art. 30 LPTGR
- Zona da parcar PP	art. 30
- Zona per stabiliments da traffic: Viafier	art. 31
- Zona per indrezs per la distribuziun d'energia	art. 31a

b) Zonas d'agricultura

- Zona d'agricultura (GS III)	art. 32 LPTGR
-------------------------------	---------------

c) Zonas da protecziun

- Zona per la protecziun digl aspect dil vitg PA	art. 32
- Zona per la protecziun dalla cuntrada PC	art. 34 LPTGR
- Zona per la protecziun dalla natira PN	art. 33 LPTGR
- Zona per la protecziun dall'aua sutterrana e dallas fontaunas	art. 37 LPTGR
- Zona da prighel ZP1 e ZP2	art. 38 LPTGR
- Zona per la protecziun digl uaul e dalla selvaschina ZUS (entochen dacheu Zona d'unviern scumandada ZUS)	art. 33

- Zona spazi d'auas
- Zona d'archeologia ZA

art. 33bis
art. 36 LPTGR

d) Ulteriuras zonas

- Zona per plaz d'installaziun PI art. 34
- ~~- Zona da construcziun provisoria AlpTransit AT art. 35~~
- Zona da golf G art. 37
- Zona per il sport d'unviern SU art. 38
- Zona da campar C (GS III) art. 39
- Zona da giugs e recreaziun GR art. 40
- Uaul S art. 41
- Zona da deposits ZD art. 42
- Zona d'explotaziun E art. 43
- Zona per preparaziun da gera (KSA) art. 43bis
- Zona da deposits temporara DT d'administraziun da material art. 44
- Ulteriur territori communal UTC (GS III) art. 41 LPTGR
- Zona per l'utilisaziun da construcziun futura CF art. 40 LPTGR

e) Planisaziuns consecutivas

- Obligaziun da far in plan da quartier art. 59
art. 51 LPTGR

(...)

~~Cefra d'utilisaziun~~ ~~art. 14~~

- ~~1 La cefra d'utilisaziun (CU) ei la proporziun denter la summa dalla surfatscha d'alzada dil baghetg imputabla e la surfatscha dil terren imputabla.~~
- ~~2 Buca quintadas vegnan surfatschas, dallas qualas l'altezia interna sutpassa 1.60 m, sco era la surfatscha utilisada secundara e la surfatscha dallas installaziuns tenor la norma SIA 416.~~
- ~~3 Las suandontas surfatschas vegnan quintadas supplementarmein alla surfatscha d'alzada imputabla:

 - pistregns, locals da deposit e locals accessoris che sesanflan enteifer habitaziuns;
 - balcuns, terrassas e verandas cun preits da veider, independentamein dil fatg, sch'els san vegnir scaldai ni buca;
 - Sche l'altezia dallas alzadas survarga 4.50 m, vegn quintau in'alzada per mintga 3.00 m altezia dil baghetg ed eruiu la surfatscha d'alzada respectiva. In'exceptiun da quella reglamentaziun vala per stabiliments da mistregn utilisai per intents da menaschi.~~
- ~~4 Grosseziars dil mir da varga 30 cm valan buca sco surfatscha d'alzada imputabla.~~
- ~~5 La surfatscha d'alzada imputabla consista dallas suandontas componentas: surfatschas utilisadas principalas, surfatschas da circulaziun e surfatschas da baghegiar.~~

$$\begin{aligned}
 \text{Cefra d'utilisaziun} &= \frac{\text{surfatscha d'alzada imputabla (SAi)}}{\text{surfatscha da terren imputabla (STi)}} \\
 CU &= \frac{\sum SAi}{STi}
 \end{aligned}$$

- 1 Sco cefra utilisabla vala la cefra d'utilisaziun (CU) fixada el schema da zonas. Cun risguardar las disposiziuns che suondan astga quella buca vegnir survargada.
- 2 Per surfatschas utilisablas che vegnan utilisadas communablamein en edificis sutterrans, en construcziuns sut il nivel dil terren e plauns sutterrans, sco hallas da parcadis, luvratoris, localitads da sauna e da wellness, sa l'autoridad da baghegiar lubir in bonus da maximal 10 % sin la cefra d'utilisaziun.
- 3 Vegn la part buca surbaghegiada d'ina parcella ch'ei surbaghegiada per part separada (parcellada giu), astga la nova parcella parziala vegnir surbaghegiada mo aschilunsch che la cefra d'utilisaziun per l'entira parcella oriunda vegn risguardada.
- 4 Vegn la cefra d'utilisaziun lubida sutpassada per dapli che 50 %, sto il baghetg vegnir plazzaus aschia, che la cefra d'utilisaziun restonta sa vegnir realisada sin la surfatscha buca surbaghegiada. Il patrun da construcziun cumprova quei ella damonda da baghegiar.
- 6 L'autoridad da baghegiar meina ina controlla davart la cumpart dalla cefra d'utilisaziun lubida ch'ei vegnida realisada sin las parcellas.

~~Zona da habitar speciala HS~~~~art. 24~~

- ~~1 La zona da habitar speciala ei destinada per baghetgs che cumpeglian habitaziuns ed ulteriurs stabiliments centrals en connex cun l'AlpTransit. Sco basa per la surbaghegiada vala il plan directiv communal digl uost 1994 ch'ei ligionts per las autoritads.~~
- ~~2 Per projects da baghegiar che stattan buca en connex cul project AlpTransit, valan las disposiziuns dalla zona da habitar H3 (schema da zonas).~~

Zona per indrezs per la distribuziun d'energia

art. 31a

- 1 La zona per indrezs per la distribuziun d'energia ei destinada per edificis ed indrezs che stattan en connex cun la producziun e distribuziun d'energia electrica. L'admissibilitad d'edificis ed indrezs sedrezza tenor la legislaziun speciala.
- 2 Edificis ed indrezs che crodan buca sut la legislaziun speciala ein da giudicar ella procedura per lubientschas da baghegiar ordinaria.

Zona spazi d'auasart. 33bis

- 1 Zonas per il spazi d'auas cumpeglian il spazi d'auas el senn dil dretg federal.
- 2 Novs baghetgs ed indrezs astgan vegni eregi mo a norma dil dretg federal. Il spazi d'auas ei d'economisar a norma dil dretg federal.
- 3 Il schurmetg digl inventari (Bestandesschutz) da baghetgs ed indrezs eregi legalmein ellas zonas da baghegiar, che corrispundan buca pli allas prescripziuns valeivlas, sedrezza tenor art. 81 al. 1 e 2 LPTGR. Tals edificis astgan plinavon vegnir disfatgs e reconstrui sut las medemas cundiziuns. Ordeifer la zona da baghegiar sedrezza il schurmetg digl inventari tenor las disposiziuns dil dretg federal.
- 4 Baghetgs ed indrezs ston haver ina distanza da silmeins 5 m dad omisduas varts dallas auas. Quella distanza astga mo vegnir sutpassada en cass excepziunals motivai.
- 5 Avon conceder lubientschas da baghegiar en zonas per il spazi d'auas ei igl uffeci cantunal specialisau da consultar tier projects da construcziun ellas zonas da baghegiar. Tier projects da construcziun ordeifer la zona da baghegiar ei il consentiment da quei uffeci specialisau necessaris.

- ~~1 Ella zona da baghegiar provisoria dall'AlpTransit eis ei lubiu per in temps limitau da construir baghetgs da habitar per il persunal.~~
- ~~2 En quella zona vala il grad da sensibladad da canera II.~~
- ~~3 Per quella zona eis ei d'inoltrar ordavon ils plans da formaziun e d'avertura dil quartier che cuntengnan tut ils baghetgs, las averturas, plantaziuns, recultivaziuns ed etappas da reconstrucziun. La supras-tenza communal examinescha ils documents inoltra e garantescha la regulaziun da puncts proble-matics.~~

- 1 La zona per preparaziun da gera ei destinada per baghetgs e stabiliments per il deposit provisorio da material che stat en connex cun l'explotaziun e la preparaziun da gera, dalla preparaziun da catram e betun, per la reutilisaziun da betun, cuvridas, maultas sco era per autras materias reutilisablas. En la zona per preparaziun da gera astga negin material vegnir deponius permanentamein.
- 2 La construcziun da habitaziuns ei buca lubida. Localitads da biro e d'exposiziuns ein lubi, aschilunsch ch'els stattan en connex cun il menaschi tenor il nez dalla zona.
- 3 Las surfatschas per la preparaziun e la reutilisaziun da material ein da recultivar e da metter el stan per lur diever futur suenter la terminaziun da lur diever actual. La terminaziun dil nez ei dada per regla sche territoris maneivels d'explotaziun vegnan serrai. L'istanza da baghegiar pren las mesiras ne-cessarias per la procedura da lubientscha da baghegiar. Ella sa en special pretender ina garanzia adattada per las expensas ch'ei necessarias per ina recultivaziun.

3. Planisaziun locala – revisiun parziala

a) Plan da zonas

El plan da zonas vegnan tut las zonas - denter la Via Zarcuns ed il Strem el vest entochen la Val Bugnei egl ost - ch'ei en connex cun il plazzal da lavur dalla NEAT remplazzadas. En special setracta ei dalla zona per la piazza d'installaziun (PI), dalla zona da habitar speciala (HS) e dalla zona da construcziun provisoria AlpTransit (AT). Las novas utilisaziuns sedattan ord il project da detagl dall'AlpTransit, cun risguardar ils basegns dalla vischnaunca.

- *Zona da mistregn vest:* L'engrondaziun dalla zona da mistregn ei previda el vest, cunfinont cun la zona da mistregn existenta. La surfatscha per l'engrondaziun dalla zona ei gia vegnida risguardada el plan accumpignont per la tgira dalla cuntrada. Cun la dislocaziun dalla lingia da tensiun aulta ei ve-gniu creau las premissas per saver utilisar la zona da mistregn. Il terren ei en proprietad dall'ATG, la vischnaunca vegn denton ad acquistar quel.
- *Zona da mistregn ost:* La zona da mistregn existenta vegn era cumpletada egl ost. Quella surfatscha ei en special previda per l'elavuraziun dalla gera che vegn explotada a Val da Claus. Il terren ei en proprietad dalla vischnaunca, aschia che la disponibladad ei garantida.
- *Zona mischedada (M3):* La zona mischedada (M3) remplazza la zona da habitar speciala (HS) che cumpeglia igl areal dil center d'informaziun AlpTransit ed ulteriuras reservas da baghegiar. Gia ento-chen dacheu era ei lubiu d'ereger ella zona HS baghetgs che stattan buca en connex cun l'ATG. Da-mai che l'utilisaziun entras l'ATG croda naven, vegn la surfatscha partida tier alla zona M3.

- *Alloschis per luvvers*: Il territori cun ils alloschis per ils luvvers ha apparteniu entochen dacheu alla zona da construcziun provisoria AlpTransit AT (art. 35 lescha da baghegiar). Quella zona era concedida aschia ch'ella exista durant il temp da baghegiar dall'ATG e vegn silsuener puspei sliada si. Il territori vegn partius tier alla zona d'agricultura. Tut ils edificis, incl. ascensur al piazzal da lavur, ein vegni allontanai.
- *Zona per indrezs publics*: La zona per indrezs publics cumpeggia la surfatscha dall'antieriura piazza da giug a Drun/Dulezi. Entochen dacheu sesanflava quella surfatscha quasi cumpleinamein ella zona da prighel 1, aschia ch'igl ei buca stau pusseivel da metter quei terren ella zona da baghegiar. Cun la nova determinaziun dalla carta da prighels sa quella surfatscha ussa vegnir transferida ella zona per indrezs publics. Era la determinaziun digl uaul vegn realisada, aschia che l'entira surfatscha sa vegnir partida tier alla zona per indrezs publics e relaschada ord la zona da prighel 1.
- *Zona per preparaziun da gera*: La zona per preparaziun da gera (piazza da rimnada e da sortir Fal-lun) vegn adattada alla zona da prighel 1 e reducida minimal. El conclus dalla Regenza nr. 1182 dils 16 da december 2014 ei la procedura d'approbaziun per la zona per preparaziun da gera vegnida sistida, entochen che la cumprova davart la segirtad d'inundaziuns ei avon maun e las zonas da prighel ein vegnidas adattadas. Omisduas caussas ein ussa avon maun, aschia che la zona sa vegnir approbada.
- *Ovra da gera Val da Claus*: La revisiun parziala concernent l'ovra da gera Val da Claus resta en vigur legala. Ils plans generals da formaziun ein vegni approvai ils 31 d'uost 2014 entras la votaziun all'urna ed ils 16 da december 2014 entras la Regenza.
- *Loipa*: La loipa meina il mument buca atras il territori dalla piazza d'installaziun spel Rein, mobein sur Plauns, cumbinau cun ina differenza d'altezia da 50 – 70 m sin ina distanza da 150 – 300 m. Quei tschancun fetg teis duei vegnir mantenius, denton duei saver vegnir menau in'ulteriura loipa el plaun. La colligiazion culs Plauns succeda sur il trassé dalla viafier, cun utilizar il sutpassadi Via Cavorgia. Quei element ei risguardaus el project da detagl dall'ATG (part 1), damai ch'el influenzescha la renaturalisaziun. Il trassé dalla loipa vegn partius tier alla zona per il sport d'unviern surordinada.
- *Zonas da prighel*: Per il tschancun sbuccada dil Strem tochen sbuccada dil Drun, incl. il Drun, ein las zonas da prighel vegnidas adattadas sin fundament dalla nova formaziun dil territori. La zona da prighels ei vegnida surluvrada ed il plan da zonas da prighels vegn suttamess alla cumissiun da prighels per approvaziun.
- *Zona spazi d'auas*: Il spazi d'auas per il Rein anteriur, naven dalla sbuccada dil Strem entochen tier la sbuccada dil Drun, sco era per il Drun, ei vegnius definitus e partius tier alla zona per il spazi d'auas.
- *Zona per indrezs per la distribuziun d'energia*: L'Axpo/KVR dispona sper sia centrala giul Drun d'ina surfatscha buca surbaghegida. Per possibilitar in svilup era egl avegnir vegn quella surfatscha partida tier ad ina zona speciala che lubescha dad ereger edificis ed indrezs che stattan en connex cun la producziun e distribuziun d'energia electrica.

b) Bilantscha dallas surfatschas

Cun la revisiun (part 1) vegn ina gronda surfatscha prida ord la zona da baghegiar. La zona per la piazza d'installaziun persula cumpeggia 20.2 ha. Da l'autra vart vegnan surfatschas niev partidas tier alla zona da mistregn, alla zona da habitar ed alla zona per indrezs publics. Tier tut quell'as surfatschas setracta ei da talas ch'appartenevan alla zona per la piazza d'installaziun. Novas enzonaziuns ein buca previstas.

La suletta excepziun ei il territori a Dulezi/Drun (anteriura piazza da giug), che vegn niev ella zona per indrezs publics. En tut vegnan 4.1 ha enzonadas e 23.5 ha relaschadas ord la zona da baghegiar.

c) Plan general d'avertura

Il plan general d'avertura ei medemamein vegnius elavuraus conform al project da detagl dall'ATG.

Via da rimnada planisada: Sco stipulau ella disposiziun davart l'approbaziun dil plans digl onn 1995, sa la via d'access al plazzal da lavur (naven dalla Via Cavorgia) vegnir mantenida entras la vischnaunca, sch'ella vegn lubida el plan d'utilisaziun. Quei pertucca il tschancun naven dalla Via Cavorgia entochen tier la zona da mistregn existenta. Cun quella via sa la zona da mistregn vegnir colligiada, senza stuer carrar atras il vitg da Sedrun. Naven dalla spartgida Via Cavorgia entochen tier la punt dil Drun vegn la lingia dalla via mantenida. Naven dalla punt dil Drun vegn la via dislocada ensi, aschia che la loipa sa vegnir menada sin igl anteriur trassé dalla via.

La via vegn menada vinavon encunter vest, nua ch'ella survescha per colligiar la zona da mistregn. Per saver far quei sto in baghetg che sesanfla sin ina parcella dalla vischnaunca vegnir allontanaus. Igl ei previu da plazzar la via agl ur dalla zona da baghegiar. La parcellaziun dalla zona da mistregn vegn a succeder sin fundament dils giavischs e dils basegns ch'ei avon maun. En special vala ei da risguardar ils basegns dallas interpresas che han gia in dretg da baghegiar giul Drun.

Loipa: La loipa vegn numnada el plan general d'avertura sco colligiaziun previda. Ei setracta d'ina mesura ch'ei vegnida coordinada e risguardada el project da detagl dall'ATG. Muort la pusseivladad da neze-giar il trassé dalla viafier per la loipa resulta ina loipa cun ina pendenza regulara e moderada per contonscher ils Plauns. Cun quella colligiaziun da rodond 1.5 km sa ina ruosna el nèz da loipa vegnir serrada.

Sendas da viandar: Las sendas da viandar ein numnadas el plan da detagl dall'ATG e completadas el plan general d'avertura.

Access al Drun: Per haver access al Drun suenter malauras ni en general per far lavurs da manteniment vegn risguardau el plan ina colligiaziun naven dalla punt dil Drun. Ei vegn spitgau ch'il Drun s'empleneschi ella planira sur la punt.

d) Runcada

Per il project da detagl ha l'ATG elavurau ina survesta dallas surfatschas da runcada e replantaziun permanentas sco era dallas sufatschas da runcada temporaras cun replantaziuns da cumpensaziun el medem liug.

Tenor quella survesta vegn ina surfatscha da 8'665 m² runcada permanentamein entras la vischnaunca. La surfatscha da replantaziun munta a 11'417 m². Runcadas temporaras cun replantaziuns da cumpensaziun el medem liug cumpeglian ina surfatscha da 6'655 m². Entras la vischnaunca vegn aschia replantau 2'752 m² dapli che quei che vegn runcau.

Per la revisiun dalla planisaziun locala Val da Claus igl onn 2014 ei gia vegniu inoltrau ina damonda da runcada permanenta per ina surfatscha da 3'968 m². La surfatscha pertuccava il perimeter dalla piazza da rimnada e da sortir Fallun. El conclus dalla Regenza nr. 1182 dils 16 da december 2014 ei la procedura d'approbaziun per la zona per preparaziun da gera e cun quei per la damonda da runcada vegnida sistida, entochen che la cumprova davart la segirtad d'inundaziuns ei avon maun e las zonas da prighel

ein vegnidas adattadas. Quellas cundiziuns ein ussa ademplidas. La damonda da runcada actuala cumpeglia l'entira sufatscha che l'ATG ha definiu el project da detagl (part 1).

4. Preexaminaziun ed exposiziun publica

La fatschenta ei vegnida preexaminada entras igl uffeci per il svilup dil territori GR. Las remarclas ord il rapport da preexaminaziun ein per gronda part vegnidas risguardadas.

Il 25 da settember – 25 d'october 2015 ha la procedura da participaziun publica giu liug. Igl ei vegniu inoltrau in giavisch, il qual ha saviu vegnir risguardaus.

5. Proposta

Sebasond sin las suranumnadas ponderaziuns

propona

la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca

d'approbar la revisiun parziala dalla planisaziun locala e dalla lescha baghegiar per mauns dalla votaziun all'urna.

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Beat Roeschlin

Menader center communal
Lucas Collenberg

Aschunta:

Plan da zonas 1:2000

Plan general d'avertura 1:2000

Vischnaunca Tujetsch
Gemeinde Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
02-2014/2017

Moziun cussegliera Gelgia Deplaz - Punt pendent a Sumsassi

Vischnaunca Tujetsch

Messadi

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziada cussegliera
Stimai cusseglers

1. Introducziun

Il 20 da matg 2015 ha il cussegl da vischnaunca surdau la suandonta moziun da cussegliera Gelgia Deplaz alla suprastonza communal:

Moziun "Punt pendent a Sumsassi"

Nus havein gest approbau il maletg empalont per nossa vischnaunca da Tujetsch. Per che quei document setschenti buca enzanua en in truchet ein ils gremis politics dumandai da metter entuorn las finamiras ch'ei definadas en quei maletg empalont.

Tier la formaziun turistica, ch'ei nossa pli impurtanta petga, stuein nus dar tutta breigia da crear products che carmalan dapli hosps ella val mo era projects che porschan in bien ambient e contuorn per nus indigens. Pliras ideas ein gia concretisadas ed jeu sundel dil meini da luvrar vinavon vid quei potenzial ch'ei gia avon maun.

Aschia ei l'idea d'ereger ina punt pendent a Sumsassi sur la Bulla Bulatscha vi gia daditg naschida. Ella colligiass la senda da Plaun Miez che parta encunter Selva sco era encunter la piazza da giugs giu Milar. Il liug idilic a Sumsassi per ina punt pendent ei dil reminent era vegnius presentaus tier l'orientaziun dil project "Ressort a Dieni".

In ulteriur e fetg prezios potenzial ei la Ruina da Puntnengia. Dapi plirs onns s'engascha il Forum cultural cun grond entussiassem e cun ina gronda purziun lavur voluntaria per la renovaziun da quei zun impurtant liug historic. Gl'ei in bellezza punct da survesta e la renovaziun selai veser. Gl'ei in liug da sentupada, per reviver il vargau, per in paus, per ina grillada ni semplamein per esser. Deplorablamein ha la Ruina da Putnengia aunc adina buca ina senda ufficiala che meina ils viandonts el liug. Cun pintgas lavurs savess igl access alla Ruina vegnir colligiaus cullas vias da megliauziun.

El quen 2012 sut formaziun turistica figurescha l'expensa pil project "Punt pendent" cun la summa da frs. 8'258.95. Il project elaborau ei denton mai vegnius presentaus.

Perquei supplicheschel jeu la suprastonza communal:

- *Da presentar il project "Punt pendent a Sumsassi" culla finamira da prender ina decisiun e d'ereger quella punt el decuors dil proxim temps.*
- *Vinavon duei igl access alla Ruina da Putnengia vegnir francaus cun ina senda ella via da megliauziun Dieni-Casti e cun ina senda tier la via da megliauziun giu las Rueras.*

Naven dalla Tgina dil Rein entochen a Mustér savessen nus accumpagnar il giuven Rein cun biaras ulteriuras purschidas turisticas per nus e nos hosps. Fetg bunas purschidas ein gia avon maun. Jeu patratgel cheu vid la piazza da golf, vid il Campadi Rein, vid la pendiculara Tgom e vid il lag da Claus. Tut quels buns ed attractivs loghens stuein nus empruar da colligiar e da nezegiar pil turissem da stad mo era pil turissem d'unviern (sendas da viandar, da velo, da témas, dad ir cun gianellas, loipa da cuorsa liunga tochen a Mustér, sport da rodas, dislocar il center d'informaziun NEAT el cuolm ect.). In enorm potenzial!

Enzanua stuein nus denton entscheiver e perquei supplicheschel jeu ils cussegliers dil cussegl da vischnaunca da sustener la moziun "Punt pendent a Sumsassi". Bien engraziament!

2. Posiziun dalla suprastonza communal

Igl onn 2012 ha la suprastonza communal incaricau igl architect Walter Bieler d'elavurar in studi per ina punt pendent a Sumsassi. Il project era calculaus cun cuosts da rodund 500'000.00. Muort ils aults cuosts ei il project lu buca vegnius persecuitaus vinavon.

Ina premissa per in summa saver realisar ina punt a Sumsassi ei il consentiment dils proprietaris da terren. Sin fundament dalla moziun da cussegliera Gelgia Deplaz ha la suprastonza communal per quei – avon ch'instradar ulteriuras planisaziuns – contactau ils proprietaris da terren. Era suenter plirs discuors ei in proprietari buca sedeclaraus prompts da metter a disposiziun il terren necessari.

Entochen che la premissa fundamentala, numnadamein la disponibilitad dil terren, ei buca ademplida, fa ei ord vesta dalla suprastonza communal negin senn da perseguitar vinavon il project e caschunar ulteriurs cuosts. Per quei motiv eis ei vegniu desistiu dad incaricar in architect da concretisar il project resp. dad elavurar variantas.

La moziun vegn aschia buca ademplida. La suprastonza communal spera denton sin la capientscha per siu agir.

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Beat Roeschlin

Menader center communal
Lucas Collenberg